

Σύγχρονο Νηπιαγωγείο

ΕΡΕΥΝΑ ΘΕΩΡΙΑ ΠΡΑΞΗ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΤΕΥΧΟΣ 101ο | ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2014

ΝΕΑ ΕΝΟΤΗΤΑ
ΜΑΘΗΣΙΑΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

ΙΔΕΕΣ ΣΤΟ ΠΙ & ΦΙ

◆ **Παίζουμε παραμύθια;**
Η δασκάλα που θέλω
του Βαγγέλη Ηλιόπουλου

◆ **Ένθετο Αφιέρωμα**
Η Φυσική Αγωγή στο Νηπιαγωγείο

Θεατρικό
Ήλθον... Είδον... Απήλθον...
Η ιστορία του 1940

ΝΕΑ ΤΠΕ
στήλη Ηλεκτρονικά παιχνίδια στην εκπαίδευση

◆ **Κατασκευές**
για το ξεκίνημα της σχολικής χρονιάς και το φθινόπωρο

◆ **Θεωρητικά άρθρα**
Εκπαίδευση στις αξίες ζωής:
Προσανατολισμοί, δυνατότητες,
προοπτικές μέσα από τα Προγράμματα
Σπουδών για το νηπιαγωγείο
Η ψυχοκοινωνική
ανάπτυξη στην
προσχολική ηλικία

+ cd-rom

Οι νεράιδες
μάς μαθαίνουν
τις ανθρώπινες αξίες

εκπαιδευτικό
σενάριο

ΒΡΕΙΤΕ ΣΤΟ CD-ROM: ΚΑΡΤΕΛΕΣ • ΕΡΓΑ ΤΕΧΝΗΣ • ΠΑΤΡΟΝ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ • ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ • ΙΔΕΕΣ ΣΤΟ ΠΙ & ΦΙ
ΑΚΟΥΣΤΕ ΣΤΟ CD: ΠΑΙΖΟΥΜΕ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ; (ΑΦΗΓΗΣΗ • ΤΡΑΓΟΥΔΙ) • ΘΕΑΤΡΙΚΟ (ΑΦΗΓΗΣΗ) • ΙΣΤΟΡΙΑ ΑΣ ΑΡΧΙΣΕΙ (ΑΦΗΓΗΣΗ) •
ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ (ΑΦΗΓΗΣΗ) • ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ (ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΔΙΠΤΥΧΟ

www.diptycho.gr
e-mail: info@diptycho.gr

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Στα πλαίσια της ανανέωσης και του εμπλουτισμού της ύλης του περιοδικού μας και της αναζήτησης πρωτότυπων ιδεών για έκδοση, προσκαλούμε τους εκπαιδευτικούς που ενδιαφέρονται να συνεργαστούν και να συμμετάσχουν στη δημιουργική διαδρομή που έχουμε χαράξει τα τελευταία δώδεκα χρόνια, να στείλουν βιογραφικό σημείωμα και δείγμα γραφής τους.

Ημερομηνία λήξης υποβολής άρθρων: 30/09/2012

Editorial

Εφ' όλης της ύλης σελ. 7

Παίζουμε παραμύθια;

Η δασκάλια που θέλω του Βαγγέλη Ηλιόπουλου σελ. 09

Ιστορία ας αρχίσει...

Το Καλόμι κι η Ελιά Λαϊκό παραμύθι σελ. 28

Παίζοντας με τις σκιές του Brenda Williams σελ. 29

Θεατρικό

Για την πατρίδα: Γυναίκες ηρωίδες της Ζωής Παπασιεράκου σελ. 57

Ιδέες στο πι & φι

Νέα ενότητα μαθησιακών δραστηριοτήτων σελ. 33

Εκπαιδευτικό Σενάριο

Οι νεράιδες μάς μαθαίνουν τις ανθρώπινες αξίες της Ευγενίας Μέξη σελ. 16

Οι Τεχνολογίες του Πληροφορικού Κόσμου στην Εκπαίδευση
Καταρχήν, η εκπαιδευτική διαδικασία είναι μια διαδικασία που γίνεται με τη βοήθεια των Τεχνολογιών της Πληροφορικής. σελ. 79

Προτάσεις Διαθεματικών Δραστηριοτήτων

Γάβαν... Είδον... Απήλθον... της Σοφίας Τσιπαλίδου σελ. 60

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΛΑΪΚΑ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ Παίζουμε όπως παλιά; των Ελένης Τύμπα-Ψυρροπούλου, Κλεοπάτρας Παγιαβλή σελ. 67

Ένθετο Αφιέρωμα:

Η Φυσική Αγωγή στο Νηπιαγωγείο

Η Φυσική Αγωγή στο Νηπιαγωγείο της Ευγενίας Μέξη σελ. 92

Φυσική Αγωγή στο Νηπιαγωγείο: Προτάσεις Πρακτικών Δραστηριοτήτων των Μαρίας Δημέλη, Σουλτάνας Μάνεση σελ. 96

Οι μικροί εξερευνητές γυμνάζονται της Φαεινής Κούτνα σελ. 100

Θεωρητικά άρθρα

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΙΣ ΑΞΙΕΣ ΖΩΗΣ: Προσανατολισμοί, δυνατότητες, προοπτικές μέσα από τα Προγράμματα Σπουδών για το νηπιαγωγείο των Ελένης Κορυβά, Κατερίνας Κασέλα, Μαρίας Κουτλή σελ. 112

Η ψυχοκοινωνική ανάπτυξη στην προσχολική ηλικία της Ελένης Δ. Τρίγκα σελ. 117

Κατασκευές

Κουταλοπαιχνίδια για να συστηθούμε και να γνωριστούμε της Ράνιας Μακρή σελ. 102

Μανιτάρια για διακόσμηση αίθια και για παρουσίασλόγιο της Ράνιας Μακρή σελ. 102

Τα δέντρα των τεσσάρων εποχών της Ράνιας Μακρή σελ. 103

Σαλιγκαροκατότσασα της Ράνιας Μακρή σελ. 103

Σαλιγκάρι από κουκουάρια της Μαρίας Καραγιαννίδου σελ. 104

Παγκόσμια ημέρα ζώων - Προστατέψτε το ζώο της Ράνιας Μακρή σελ. 104

Ο λιόντας από κουκουάρια της Μαρίας Καραγιαννίδου σελ. 105

Αραχνούττα... τσιθάρκι της Μαρίας Καραγιαννίδου σελ. 105

Ποντικός από κουκουάρια της Μαρίας Καραγιαννίδου σελ. 106

Μια παρέα πουλιών της Μαρίας Καραγιαννίδου σελ. 106

Σκιάχτρο τρομερό με καθόλου φοβερό της Ράνιας Μακρή σελ. 107

Υποβρύχια «Ποσειωνική» της Μαρίας Καραγιαννίδου σελ. 108

Μόνιμες στήλες

ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

Μια μόνα μια πατρίδα Στο τραπέζι επανα της Βέτις Χορτιάτη και της Νίκης Κάντζου σελ. 31

ΜΟΥΣΙΚΟΚΙΝΗΤΙΚΗ

Παιχνίδια της βροχής της Μαρίας Μηλιότη σελ. 32

ΚΟΥΚΛΟΘΕΑΤΡΟ

Εκλογές στην πινατοθήκη!!! της Φαεινής Κούτνα σελ. 58

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Χειροποίητα δώρα για μας και τον πλανήτη της Ελένης Σβαρώνου σελ. 76

ΜΟΥΣΕΙΑΚΗ ΑΓΩΓΗ

Ο ντετέκτιβ της τέχνης... στο υπναδωμάτιο της Νίκης Κάντζου σελ. 74

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΠΑΙΖΕΙ

Γνωρίζομαστε; της Νίκης Κάντζου σελ. 78

ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΚΗ ΚΙΝΗΣΗ

Κίνηση με αντικείμενο-η μπάλα της Μάρας Μάρρα σελ. 80

ΦΥΛΛΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

4 Οκτωβρίου: Παγκόσμια ημέρα των ζώων της Φαεινής Κούτνα σελ. 82

ΣΧΟΛΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ

Τι κάνουμε στον... ένα παιδί συνθίζει να κλέβει της Νίκης Μουτσαγιάννη σελ. 86

ΑΠΟΨΕΙΣ

Παιδαγωγικές σκέψεις του διευθυντή του περιοδικού του Κώστα Χρυσάφιδη σελ. 110

ΒΙΒΛΙΟΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Παρουσίαση βιβλίων για παιδιά των Αργυρώς Παναγιώτου, Νίκης Κάντζου σελ. 122

ΦΙΛΑΝΑΓΝΩΣΙΑ

του Βαγγέλη Ηλιόπουλου σελ. 125

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Ημερίδες, συμπόσια, συνέδρια, ομιλίες, σεμινάρια, διαλέξεις, εκδηλώσεις, παρουσιάσεις σελ. 126

Οι βασικές αξίες που περιλαμβάνονται στην Εκπαίδευση στις Αξίες Ζωής είναι:
 η συνεργασία,
 η ελευθερία,
 ο σεβασμός,
 η αγάπη,
 η ειρήνη,
 η υπευθυνότητα,
 η απλότητα,
 η ανεκτικότητα,
 η ενότητα,
 η ευτυχία,
 η εντιμότητα,
 η ταπεινότητα.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΙΣ ΑΞΙΕΣ ΖΩΗΣ: ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ, ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ, ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΓΙΑ ΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η φιλοσοφία και η σκοποθεσία στη σύγχρονη εκπαίδευση προϋποθέτουν τη γνωστική, συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών. Αυτή ακριβώς την αντίληψη αντικατοπτρίζει και η άποψη του Jacques Delors, σύμφωνα με την οποία οι νέοι μας δεν πρέπει να καθοδηγούνται στο «να ξέρουν» και «να κάνουν», αλλά στο «να υπάρχουν» και «να ζουν μαζί», (Learning: The Treasure Within, 1996). Με βάση τη συγκεκριμένη θέση, εκπαιδευτικοί και γονείς καλούνται να διαχειριστούν αποτελεσματικά τον ιδεαλισμό, τις ελπίδες και τα οράματα των νέων σε μια προσπάθεια αποτροπής της τάσης αποευσιαστικοποίησης και απανθρωπισμού του ανθρώπου από τον άνθρωπο.

Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίος ο επαναπροσδιορισμός του συστήματος αξιών, που έχουμε υιοθετήσει μέχρι σήμερα, ως άτομα και ως κοινωνίες μέσα από την επαναθεώρηση των βασικών σκοπών της εκπαίδευσης γενικότερα και των Προγραμμάτων Σπουδών ειδικότερα (Audigier, 1993).

ΑΞΙΕΣ ΖΩΗΣ. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΙΣ ΑΞΙΕΣ ΖΩΗΣ

Οι γενικοί σκοποί της σχολικής εκπαίδευσης που αφορούν αξίες, σύμφωνα με τον παραγωγικό τρόπο σκέψης, εξειδικεύονται περαιτέρω με τους αξιακούς σκοπούς της

διδασκαλίας των γνωστικών αντικειμένων και τους επιμέρους συναισθηματικούς και κοινωνικούς στόχους των θεματικών ενότητων και υποενότητων.

Στη συγκεκριμένη εργασία καταγράφουμε τους συναισθηματικούς και κοινωνικούς στόχους που παραπέμπουν στις Αξίες Ζωής στην εποχή μας με κομβικό σημείο αναφοράς τις 12 κύριες προσωπικές και κοινωνικές αξίες, όπως αναδεικνύονται μέσα από την Εκπαίδευση στις Αξίες Ζωής (Αξίες Ζωής-Ένας Οδηγός, 1996, Living Values Education, 2009α, 2009β, Tillman, D.G & Colomina, P.O, 2000) και είναι οι εξής:

Η συνεργασία, η ελευθερία, ο σεβασμός, η αγάπη, η ειρήνη, η υπευθυνότητα, η απλότητα, η ανεκτικότητα, η ενότητα, η ευτυχία, η εντιμότητα, η ταπεινότητα.

Οι βασικές αρχές της Εκπαίδευσης στις Αξίες Ζωής συγκροτούνται με βάση τις εξής συνιστώσες (Living Values Education, 2009β): α) Η εκπαίδευση αποτελεί αυταξία και ως εκ τούτου προϋποθέτει κατ'άλληλη και ποιατική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και συνεχή επαγγελματική αναβάθμιση, β) Η εκπαίδευση δεν είναι ουδέτερη και ως εκ τούτου προϋποθέτει τη διδασκαλία αξιών μέσα από την καλλιέργεια της κριτικής ικανότητας και φαντασίας, με στόχο την αυτογνωσία και την ανάπτυξη ενδοπροσωπικών και

διοπροσωπικών δεξιοτήτων, γ) Η εκπαίδευση στοχεύει στην ολόπλευρη ανάπτυξη της ανθρωπίνης ενότητας μέσα στο «παγκόσμιο γίγνεσθαι» και ενδιαφέρεται για την πνευματική, συναισθηματική, ηθική και σωματική ανάπτυξη του ανθρώπου.

Το συντονισμό και την υποστήριξη διεθνών Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων σε σχέση με την Εκπαίδευση στις Αξίες Ζωής διευκολύνουν οι εξής Οργανισμοί (Living Values Education, 2009β): α) Ο Διεθνής Οργανισμός για την Εκπαίδευση στις Αξίες Ζωής (Association for Living Values Education International-ALIVE), β) Ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών για την Εκπαίδευση, την Επιστήμη και τον Πολιτισμό (The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization-UNESCO), γ) Άλλοι οργανισμοί, σύλλογοι, κυβερνητικοί φορείς, ιδρύματα, συλλογικά όργανα και άτομα.

Εξάλλου, το αποτέλεσμα από την εφαρμογή Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων για τις Αξίες Ζωής σε πολλές χώρες του κόσμου είναι ενθαρρυντικά. Κατά πρώτον, παραπέμπουμε στις σχετικές μαρτυρίες εκπαιδευτικών από την Ισλανδία, το Λίβανο, τις Βερμούδες, τις Η.Π.Α., την Κένυα, τη Ν. Αφρική, την Αυστραλία, την Ταϊλάνδη, και άλλες χώρες (Living Values Education, 2009α). Επιπλέον, παραπέμπουμε στις σχετικές αναφορές-επίσημες αξιολογήσεις Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συναφών με τις Αξίες Ζωής στο Βιετνάμ, στην Αυστραλία, στη Νότια Ουαλία, στη Βενεζουέλα, στο Λίβανο και σε άλλες χώρες (Living Values Education, 2009β).

Η ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΑΞΙΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΟ ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ

Η Εκπαίδευση στις Αξίες Ζωής υπό την ευρεία έννοια του όρου έχει επηρεάσει και διατρέχει τα σύγχρονα Προγράμματα Σπουδών, τα οποία δεν είναι πλέον στοχοκεντρικά, δεν αποτελούν καταλόγους ύλης, αλλά δίνουν έμφαση στις διαδικασίες.

Δηλαδή, εκτός από τη στοχοθεσία του περιεχομένου αξιών και τις προτεινόμενες γενικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις στα Προγράμματα Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.-Α.Π.Σ, ΦΕΚ 303/13-03-03), καθοριστικής σημασίας ζήτημα θεωρείται η ανάδειξη ποικίλων βιωματικών δραστηριοτήτων (activities) και καλών διδακτικών πρακτικών (practices). Συνεπώς, η υποστήριξη Εκπαιδευτικών Προγραμμάτων συναφών με την Εκπαίδευση στις Αξίες Ζωής ενδεικνύεται να γίνεται μέσα από παιγνιώδεις δραστηριότητες, ορισμένες κατηγορίες από τις οποίες είναι οι εξής (Tillman, 2000β, Tillman & Hsu, 2000, Lovat, & Toomey 2009, Καρυδά, 2009, Καζέλλα, 2009): Τα παιχνίδια ρόλων και οι προσομιώσεις πραγματικών καταστάσεων από την καθημερινή ζωή, τα αισθητηριακά παιχνίδια, το θεατρικό παιχνίδι και το κουκλοθέατρο, οι τεχνικές αφήγησης ιστοριών, η δραματοποίηση ιστοριών, οι ελεύθερες εικαστικές δραστηριότητες, οι γλωσσικές δραστηριότητες (π.χ. προσφιλείς εκφράσεις, ατάκες συμπληρώσεως, κ.ά.), τα τραγούδια, η συζήτηση στην παρευούσα, οι τεχνικές αυτοσυγκέντρωσης και αυτοελέγχου, γνωριμίας και εμπιστοσύνης, διαχείρισης ή επίλυσης συγκρούσεων, ανακάλυψης της θετικής ενέργειας, ενεργητικής ακρόασης, κ.ά. Επιπροσθέτως, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, αλλά κυρίως στην προσχολική εκπαίδευση υπάρχει επιτακτική ανάγκη να δίνεται έμφαση στη συνεργασία με τους γονείς των μαθητών ως προς τα ζητήματα που αφορούν στην Εκπαίδευση στις Αξίες Ζωής (Tillman, 2000α, 1998). Οι γενικές αρχές του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών και των επιμέρους Αναλυτικών Προγραμμάτων Σπουδών συνάδουν με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο στη χώρα μας (βλ. Σύσταγμα, άρθρο 16, παρ. 2 και Ν. 1566/85, άρθρο 1, παρ.1), το οποίο καθορίζει και τους γενικούς σκοπούς του εκπαιδευτικού μας συστήματος.

Έτσι, με βάση τις γενικές αρχές της εκπαίδευσης, όπως διατυπώνονται στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο

Γράφουν
η Καρυδά Έλενα,
Σχολική Σύμβουλος
Αριστοτικής Εκπαίδευσης
η Καζέλλα Κατερίνα,
Σχολική Σύμβουλος
Προσχολικής Αγωγής
και η Κούτση Μαρία,
Σχολική Σύμβουλος
Προσχολικής Αγωγής

Προγραμμάτων Σπουδών για το νηπιογωγείο και την υποχρεωτική εκπαίδευση και στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών (ΦΕΚ 303/13-03-03), μεταξύ των άλλων θεωρούνται αναγκαία τα εξής: α) Η υιοθέτηση προτύπων συμπεριφοράς που χαρακτηρίζονται από σεβασμό στις πνευματικές και ανθρωπιστικές αξίες, β) η καλλιέργεια κοινών στάσεων και αξιών με γνώμονα την ευαισθητοποίηση σε θέματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος αλλά και σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, παγκόσμιας ειρήνης και διασφάλισης της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας.

Ειδικότερα, θα λέγαμε ότι η φιλοσοφία και σκοποθεσία του ελληνικού εκπαιδευτικού συστήματος και των Προγραμμάτων Σπουδών εστιάζει και προβάλλει τις παρακάτω αξίες: α) Την αξία της εθνικής ανεξαρτησίας, β) Την αξία της διεθνούς ειρήνης, της ασφάλειας και της συνεργασίας, γ) Την αξία της θρησκευτικής συνείδησης και ανεξίθρησκίας, δ) Την αξία της ανθρωπίνης ζωής, ε) Την αξία των δικαιωμάτων του ανθρώπου, της προστασίας του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής, στ) Την αξία της υπευθυνότητας και της ελευθερίας, ζ) Την αξία της κοινωνικής δικαιοσύνης, η) Την αξία του δημοκρατικού πολιτεύματος.

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Η εργασία αυτή αποσκοπεί:

1. Στον εντοπισμό και καταγραφή των αναφορών, των σχετικών με τις

Αξίες Ζωής στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Σ, 2003).

2. Στον εντοπισμό και καταγραφή των αναφορών, των σχετικών με τις Αξίες Ζωής στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών προσχολικής εκπαίδευσης, της Γλώσσας, των Μαθηματικών, της Μελέτης Περιβάλλοντος, της Δημιουργίας-Έκφρασης και της Πληροφορικής, ως προς τις επιδιώξεις και το περιεχόμενό τους (Α.Π.Σ, 2003).

3. Στη συγκριτική αποτίμηση των παραπάνω αναφορών με αυτές που υιοθετούνται από διεθνείς οργανισμούς και αφορούν στις δώδεκα (12) κύριες προσωπικές και κοινωνικές αξίες, υπό την ευρεία έννοια του όρου (Living Values Education, 2009α & 2009β).

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

Ακολούθησαμε τη μέθοδο της ανάλυσης περιεχομένου για την έρευνά μας.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΑΣ ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΜΕ ΤΙΣ ΑΞΙΕΣ ΖΩΗΣ

Αναφορές στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο

Στην ενότητα I (Σκοπός):

Το νηπιαγωγείο ως φορέας κοινωνικοποίησης αποσκοπεί στο να κοινωνικοποιεί τους μαθητές ομαλά και πολύπλευρα.

Στην ενότητα II (Προγράμματα για την εκπαίδευση των μικρών παιδιών):

1. Στο σχεδιασμό των προγραμμάτων λαμβάνονται υπόψη οι κοινωνικές αξίες.

2. Να αποκτήσουν βαθμιαία τα παιδιά αξίες και στάσεις, ώστε να μπορέσουν να ζήσουν δημιουργικά και ευτυχημένα.

Στην ενότητα III (Βασικές αρχές του Διαθεματικού Ενιαίου Πλαισίου Προγραμμάτων Σπουδών για το Νηπιαγωγείο):

1. Ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα προκειμένου να είναι αναπτυξιακά κατάλληλο και αποτελεσματικό για όλα τα παιδιά του νηπιαγωγείου θα πρέπει να προκαλεί το ενδιαφέρον για τη μάθηση και την ανάπτυξη και καλλιέργεια δεξιοτήτων, στάσεων και αξιών.

Στην ενότητα IV (Προγράμματα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων):

1. Παράγραφος Γ: Τα παιδιά στο νηπιαγωγείο θα πρέπει να αναπτύξουν τις βασικές ικανότητες συνεργασίας και ταυτόχρονα να συνειδητοποιούν τη μοναδικότητά τους και να εντορίζουν τις ομοιότητες και τις διαφορές τους με τους άλλους και να τις σέβονται.

Στην ενότητα V (Μεθοδολογία):

1. Παράγραφος Β: Ο εκπαιδευτικός οργανώνει εθελουσιαστικές μαθησιακές εμπειρίες μέσα σε πνεύμα συνεργασίας, ενθάρρυνσης, εμπιστοσύνης, αποδοχής, αγάπης και επιμερισμού της εργασίας και των ρόλων.

2. Παράγραφος Γ: Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται ενθαρρύνουν τη πρωτοβουλία, τη συνεργασία, τη δημιουργικότητα και το διάλογο.

3. Παράγραφος Γ: να συνεργάζονται και να κοινωνικοποιούνται.

Στην ενότητα VI (Αξιολόγηση):

1. Παράγραφος Α: ...καθώς αναπτύσσει νέες αντιλήψεις, στάσεις, αξίες και δεξιότητες.

Στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών υπάρχουν σαφείς αναφορές στις Αξίες Ζωής, με έμφαση στις αξίες της συνεργασίας, του σεβασμού, της αγάπης και της υπευθυνότητας.

2. Παράγραφος Γ: α). και τι μπορεί να κάνει σε συνεργασία με τα άλλα παιδιά.
β). Δίνεται έμφαση και αναδεικνύονται η υπευθυνότητα μέσα από τη συλλογική εργασία.

Αναφορές στα Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών για το νηπιαγωγείο

Ο Άξονας α' παραπέμπει σε αναφορές από το πεδίο Επιδιώξεις και ο Άξονας β' σε αναφορές από το πεδίο Περιεχόμενα.

1.2.1. Πρόγραμμα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων Γλώσσας:

Άξονας α'. Να εξηγούν και να ερμηνεύουν.

Άξονας β'. Να δίνουν εξηγήσεις για διάφορες επιλογές και προτιμήσεις τους και να αιτιολογούν τις απόψεις τους.

Άξονας α'. Να συμμετέχουν σε συζητήσεις και να χρησιμοποιούν στοιχειώδη επιχειρηματολογία.

Άξονας β'. Να συνειδητοποιούν ότι σε κάθε συζήτηση οι συμμετέχοντες είναι διαδοχικά ομιλητές και ακροατές. Να ενθαρρύνονται στην ανάπτυξη της στοιχειώδους επιχειρηματολογίας, ώστε να αιτιολογούν τις απόψεις τους και να μπορούν να πείθουν τους συνομιλητές τους. Να μαθαίνουν να ακούν τους συνομιλητές τους, χωρίς να τους διακόπτουν, και να μιλούν την κατάλληλη στιγμή, αφού λάβουν υπόψη τι έχει προηγηθεί.

1.2.2. Πρόγραμμα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων Μελέτης Περιβάλλοντος:

Άξονας α'. Να αναπτύξουν την αυτοεκτίμησή τους.

Άξονας α'. Να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και ευθύνες και να αναπτύξουν θετικά συναισθήματα για τον εαυτό τους. Να τους δίνονται ευκαιρίες να εκφράσουν ελεύθερα τις απόψεις και τις εμπειρίες τους και να αποκτούν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους.

Άξονας α'. Να αναπτύξουν ικανότητες συνεργασίας.

Άξονας β'. Να συνεργάζονται και να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, να ρωτούν, να παρουσιάζουν και να συζητούν τις ιδέες τους. Να ενθαρρύνονται να αναγνωρίζουν και να υιοθετούν κάποιες φορές τις απόψεις των άλλων. Να ζητούν και να δίνουν βοήθεια. Να ενθαρρύνονται να συνεργάζονται αποτελεσματικά με τους ενήλικες.

Άξονας α'. Να κατανοούν την αξία της ομαδικής εργασίας.

Άξονας β'. Να διαπραγματεύονται τις συγκρούσεις ή εντάσεις που προκύπτουν από τη συνεργασία. Να αξιολογούν τη συμπεριφορά τους, να αντιλαμβάνονται τα όριά τους και να οδηγούνται σε κοινά αποδεκτούς κανόνες που είναι αναγκαίοι για την ομαλή συμβίωση.

Άξονας α'. Να συνειδητοποιούν τη μονιμότητά τους, αλλά και να εντοπίζουν τις ομοιότητες και διαφορές τους με τους άλλους και να τις σέβονται.

Άξονας β'. Να αποδέχονται ανθρώπους με διαφορετικές γλωσσικές, πολιτιστικές ή θρησκευτικές καταβολές, να συνεργάζονται και να οικοδομούν δεσμούς φιλίας μαζί τους.

Άξονας α'. Να αναπτύξουν συναισθήματα αγάπης και αδελφότητας για όλα τα πλάσματα της γης.

Άξονας β'. Να καλλιεργείται η αγάπη και η αλληλεγγύη προς τους συνανθρώπους μας και τα πλάσματα της γης.

1.2.3. Πρόγραμμα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων Δημιουργίας και Έκφρασης:

1.2.3.1. Δραματική Τέχνη

Άξονας α'. Να συνεργάζονται και να δημιουργούν από κοινού.

Άξονας β'. Να ελέγχουν τον παρορμητισμό τους και να επικοινωνούν μέσα από τους ρόλους. Να συμμετέχουν σε ομαδικές δραστηριότητες.

1.2.3.2. Φυσική Αγωγή

Άξονας α'. Να αναπτύξουν σταδιακά θετικές στάσεις για συνεργασία και αλληλεποδοχή και υποστήριξη.

Άξονας β'. Να αναγνωρίζουν την ανάγκη για συνεργασία με τους άλλους.

1.2.4. Πρόγραμμα σχεδιασμού και ανάπτυξης δραστηριοτήτων Πληροφορικής

Άξονας α'. Να συνεργάζονται σε ομάδες για την παραγωγή κάποιου έργου και να σέβονται τις απόψεις και την εργασία των άλλων.

Άξονας β'. Να μάθουν να συνεργάζονται.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Με βάση τη μελέτη των αποτελεσμάτων της έρευνας διαπιστώνουμε τα εξής:

1. Στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών υπάρχουν σαφείς αναφορές στις Αξίες Ζωής, με έμφαση στις αξίες της συνεργασίας, του σεβασμού, της αγάπης και της υπευθυνότητας. Επίσης, για την αξία της συνεργασίας αναδεικνύονται ως υπάλληλες αξίες η αξία της εμπιστοσύνης, του διαλόγου και του καταμερισμού ρόλων. Επίσης, για την αξία του σεβασμού αναδεικνύονται ως υπάλληλες αξίες η αξία της αποδοχής της διαφορετικότητας, ενώ για την αξία της αγάπης ως υπάλληλη αξία αναδεικνύεται η αξία της ενθάρρυνσης. Εξάλλου, για την αξία της υπευθυνότητας ως υπάλληλη αξία αναδεικνύεται η αξία λήψης πρωτοβουλιών και αποτελεσματικής συλλογικής εργασίας. Επιπροσθέτως, σε μικρότερο βαθμό και με έμμεσο τρόπο υπάρχουν αναφορές στις αξίες της ειρήνης και της ευτυχίας. Ωστόσο, οφείλουμε να επιστημονούμε ότι στο Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών δεν υπάρχουν σαφείς αναφορές για συγκεκριμένες Αξίες Ζωής, όπως είναι η απλότητα, η ανεκτικότητα, η ενότητα, η εντιμότητα και η ταπεινότητα.

2. Στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών και συγκεκριμένα ως προς το γνωστικό αντικείμενο της Γλώσσας αναδεικνύονται οι αξίες της ανεκτικότητας και του σεβασμού μέσα από την αποδοχή της διαφορετικότητας των απόψεων, του τρόπου και του ύφους έκφρασης. Επίσης, αναδεικνύεται η αξία της συνεργασίας μέσα από την εναλλαγή των ρόλων ομιλητή-ακροατή, καθώς και η αξία της ελευθερίας μέσα από την έκφραση και επιχειρηματολογία. Επιπροσθέτως, αναδεικνύεται με τρόπο συγκεκριμένο η αξία της εγκράτειας (βλ. αποτροπή του να είναι κανείς προπέτης), ως υπάλληλης αξίας αυτής του σεβασμού.

3. Στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών και συγκεκριμένα ως προς το γνωστικό αντικείμενο της Μελέτης του Περιβάλλοντος αναδεικνύονται οι αξίες του σεβασμού (αποδοχή διαφορετικότητας), της ταπεινότητας (αναγνώριση και υιοθέτηση ενίοτε των απόψεων των άλλων), της υπευθυνότητας, της ειρήνης (διαπραγμάτευση συγκρούσεων ή εντάσεων), της ευτυχίας (ανάπτυξη θετικών συναισθημάτων για τον εαυτό μας), της αγάπης (παροχή βοήθειας ή αποδοχή βοήθειας), της ανεκτικότητας και της συνεργασίας (αλληλεπίδραση με αντίληψη και τήρηση των ορίων μας-προσωπικού μας χώρου), της ελευθερίας (συζήτηση και παρουσίαση ιδεών) και της εντιμότητας (υιοθέτηση κοινών αποδεκτών κανόνων). Επιπροσθέτως, αναδεικνύονται και άλλες αξίες, όπως για παράδειγμα η φυσική περιέργεια (βλ. οι μαθητές ...να ρωτούν).

4. Στο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών και συγκεκριμένα ως προς τα γνωστικά αντικείμενα της Δραματικής Τέχνης, της Φυσικής Αγωγής και της Πληροφορικής αναδεικνύονται κυρίως η αξία της συνεργασίας, η οποία βρίσκεται στην πρώτη θέση ανάμεσα στις 12 κύριες προσωπικές και κοινωνικές αξίες.

Γενικότερα θα πλέγαμε ότι, στα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών για το νηπιαγωγείο εκπροσωπούνται ορισμένες κύριες Αξίες Ζωής με προεξάρχουσα

αυτή της συνεργασίας, ενώ δεν εκπροσωπούνται Αξίες Ζωής, όπως είναι η απλότητα (συμπεριλαμβανομένης και της έννοιας της αυτάρκειας), η εντιμότητα (υιοθέτηση θετικών μορφών συμπεριφοράς), η ταπεινότητα (συμπεριλαμβανομένης και της υιοθέτησης μορφών συμπεριφοράς κατά της επιδειξιμανίας) και η ενότητα (συμπεριλαμβανομένης και της αξίας της αμόνειας). Επειδή δε πάντοτε οι δείκτες στην εκπαίδευση είναι σημαντικοί κυρίως ως προς τον ποιοτικό τους χαρακτήρα, οι αρχές που δεν εκπροσωπούνται στα ισχύοντα Προγράμματα Σπουδών δεν παύουν να έχουν καθοριστική σημασία στη διαμόρφωση της ταυτότητας του ενεργού Ευρωπαϊού Πολίτη σε αναφορά με την έννοια της πολυτιμότητας (Βάος, 2008).

Υπ' αυτήν την έννοια, είναι πολύ χρήσιμο και γόνιμο να γνωρίζουν οι νηπιαγωγοί, ποιες από τις κύριες Αξίες Ζωής περιλαμβάνονται και αναδεικνύονται στα Προγράμματα Σπουδών του νηπιαγωγείου, αλλά κυρίως ποιες δεν εκπροσωπούνται, ώστε να τις αναδεικνύουν, όταν και εφόσον προκύπτουν έμμεσα, ως υπερκείμενες ή υπάλληλες αξίες άλλων αξιών στο ευρύτερο σημασιολογικό πλαίσιο του περιεχομένου τους. Για το σκοπό αυτό υπάρχουν σήμερα στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα ποικίλες εκπαιδευτικές δομές και πλαίσια, τα οποία μπορεί να αξιοποιηθούν.

Στην περίπτωση αυτή θεωρούμε κατάλληλο το θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης των Προγραμμάτων Σχολικών Δραστηριοτήτων ή αυτό των Σχολικών Καινοτομιών στην προσχολική εκπαίδευση, αλλά και σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης (Tillman, 200, Unesco, 2000), με την προϋπόθεση βέβαια της συνεχιζόμενης επιμόρφωσης και επαγγελματικής αναβάθμισης των εκπαιδευτικών.

Άλλες προοπτικές για την Εκπαίδευση στις Αξίες Ζωής είναι οι εξής: α) Η ανάπτυξη κοινοτήτων μάθησης, β) οι υποστηρικτικοί οργανισμοί και οι δραστηριότητές τους (διοργάνωση ημερίδων, σεμιναρίων, χορήγηση βοηθημάτων και υλικού, παροχή συμβουλευτικής καθοδήγησης), γ) Η αποτίμηση των αποτελεσμάτων από την εφαρμογή σχετικών διεθνών εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Audigier, F. (1993), *Teaching about society, passing on values*, Strasbourg: Council of Europe.
- Βάος, Α. (2008), *Ενεργός πολίτης και εκπαίδευση*, Επιμέλεια-εισαγωγή: Μπόλλιας, Σ., Αθήνα: Παπαζήση.
- Hawkes, N. (2003), *How to inspire and develop Positive Values in your classroom*, Published by LDA, ISBN 1-85503-371-2.
- Καζέλα, Κ. (2009), *Ομαδοσυνεργατική Διδασκαλία και Μάθηση στην Προσχολική Εκπαίδευση, θεωρία και Πρακτικές Εφαρμογές*, Αθήνα: Οδυσσεύς (υπό έκδοση).
- Καρυδά, Ε. (2009), *Η Μέθοδος project «Βήμα προς βήμα»*, Αθήνα: Σαββόλας.
- Κουτή, Μ. (2006), *Οι περί Παιδείας θέσεις του Πλάτωνος και η διαχρονική τους αξία*, Αθήνα: Λύχνος.
- Lovat, T. & Toomey, R. (2009), *Values Education and Quality Teaching: The Double Helix Effect*, Springer Netherlands.
- Tillman, D. G. & Colomina, P.Q. (2000), *Living Values: An Educational Program Educator Training Guide*, Florida: Health Communication Inc.
- Tillman, D. G. & Hsu, D. (2000), *Living Values: An Educational Program (Activities for Children Ages 3-7)*, Florida: Health Communication Inc.
- Tillman, D. G. (2000α), *Living Values: An Educational Program, Living Values Parent Groups: A Facilitator Guide*, Florida: Health Communication.
- Tillman, D. G. (2000β), *Living Values: An Educational Program (Activities for Children Ages 8-14)*, Florida: Health Communication Inc.

ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ

- Delors, Jacques, et al. (1996), *Learning: The Treasure Within*, Report to UNESCO Publishing, ISBN, 0-7306-9037-7.

ΣΗΜΑΝΤΙΚΟΙ ΙΣΤΟΤΟΠΟΙ-ΠΗΓΕΣ

- <http://www.bkwsu.com>: Αξίες Ζωής-Ενας Οδηγός, (1996)
- UNESCO, (2000), <http://www.education.unesco.org/educprog/ecf/index.htm>
- <http://www.livingvalueseducation.org>: Living Values Education (2009α), Testimonials.
- <http://www.livingvalues.net>: Living Values Education (2009β), Overview.
- www.unesco.org/library
- Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών-Αναλυτικά Προγράμματα Σπουδών, (ΦΕΚ 303/13-03-03).
- Tillman, D. G. (2002), *Theoretical Background and Support for Living Values: An Educational Program*, (<http://www.livingvalueseducation.org/Articles>).